

Ihesi

Testua eta argazkiak:
GORKA AZKARATE

Euskal Herria ezagutuz:
Aezkoako harana (Nafarroa)

Baigura, Pirinioen gaineko talalaia paregabea

Aezkoako harana Nafarroako ibarrik berezietakoa da, urteko edozein sasotian hainbat bisitari jasotzen dituen; ezin esan, ordea, txango honetan igotzea proposatzen dugun gailurra Euskal Herriko mendi bisitatuenen zerrendan dagoenik: Baigura (1.477 m). Haatik, Nafar Pirinioen gaineko ikuspegi irekiaz gozatu nahi duen oroientzat benetan gomendagarria da zailtasun txikia duen tontor zabal honetara ostera egitea.

AEZKOA IBARRA Nafar Pirinioetan dago, eta bederatzi herrik osatzen dute: Abaurregaina, Abaurrepea, Aria, Aribe, Garaioa, Garralda, Hiriberri, Orbaizeta eta Orbara. Iparraldean, Nafarroa Behereko

Garazi ibarrarekin egiten du muga, hegoaldean Urraulgoiti ibarrarekin, ekialdean Zaraitzu ibarrarekin eta mendebaldean Artzibar, Oroz-Betelu, Orreaga eta Auritz herriekin.

Ibarreko paisaiako bereizgarri nagusia basoak dira; hedaduraz den bezainbatean, Euskal Herriko basorik zabalena inguru honetan daude. Ibarreko azalera handiena hartzen dute, bistan denez. Basoen

Baigura menditik ikuspegia mendebalderantz: Iruñerria, Elomendi, Itoizko urtegia eta Beriain, besteak beste.

Goiko argazkian, Abaurregainako eliza. Azpian, garaia Hiriberrin. Nafarroan zutik dirauten 22 garaietatik, hamabost Aezkoa ibarreen daude.

ustiaketaz gain, abeltzaintzak eta nekazaritzak pisu handia dute Aezkoan, eta azken hamarkadetan baita turismoak ere. Paisaiaren edertasunak erakarririk, geroz eta bisitari gehiago gerturatu dira txoko misterioetsuetan lasaitasuna eta baka aurkitu asmoz. Turismoaren bultzadak Aezkoa ibarra biztanlez hustea eragotzi du neurri handi batean.

Euskal Herriko gailurrik garaie-nak Aezkoa ibarretik oso gertu dauden arren, garaiera apal xamarreko mendiak ditu, oro har, bisitatuko dugun paraje zoragarri honek. Alabaina, Aezkoa ibarreko mendi guztiak 1.500 metrotik beherakoak diren arren, Nafarroako hamar herririk altuenetako lau Aezkoan daude, Euskal Herriko herririk garaie-naren titulua daukan Abaurregaina (1.040 m) tartean. Proposatuko dugun txangoan, 1.477 metroko altuera duen Baigura mendira igoko gara, Aezkoa haranaren eta Nafar Pirinio garaie-n behatoki ikusgarrietakora.

Edonork egiteko moduko igoera

Abaurregaina eta Jaurrieta lotzen dituen Erremendiako gainean hasi-

ko dugu txangoa; edo, bestela esanda, Aezkoa eta Zaraitzuko ibarrak lotzen dituen lepoan. Erremendiako gainetik bertatik has gaitzke oinez, edo bestela, nahi izatera, posible da bigarren mailako errepide bati jarraiki bizpahiru kilometro autoz egitea, aparkaleku bat, hiruzpalau mahai eta, metro gutxira, iturri koxkor bat daukan aisi-gune bateraino. Hortik abiatuta, sei kilometro inguruko bidea izango dugu Baigurako tontorreraino, eta 450 metro inguruko igoera. Edonork egin dezakeen zailtasun handirik gabeko ibilaldi ederra.

Atsedean gune horretatik abiatuz gero, Nafarroako errege-abelbidearen margo ikur zurigorri jarraituko diegu, soilgune zabalak eta baso gordeak tartekatzen dituen xenda magikoan barrena. Bideari jarraitzeko zail-

tasun handirik ez dagoen arren, margo ikurrei arretaz begiratzea komeni da zenbait bidegurutzetan, bide dezente gurutzatzen baitira elkarrekin hasierako zati horretan. Hala, basoa utzi eta hartxintzar pista nagusiago batera iritsiko gara, soilgune zabala zeharkatzen duena. Pistan aurrera egingo dugu, Aretako lepora bidean, baina lepora iritsi baino pixka bat lehenago eskuinetara joko dugu, maldan gora abiatzen den bidexkari jarraiki. Bide horri arretaz jarraituz, Baigurako mendia- ren bizkar zabalera igoko gara.

1921-ETIK, CAMPOS-EK HEGALUZE-KONTSERBA EGITEN DU DENBORAREKIN HARTUTAKO OHITUREI ESKER, HEGALUZERIK ONENA BILATZEN DU ZUK, GAUR, KALITATEZKO PRODUKTU GOZO BATEKIN GOZATZEKO.

Gure webgunean erosi: www.clubcampos.com

Lerro hauen gainean, basoa Baigura bidean. Ezkerrean Abaurregaina herriaren ikuspegia, atzean Berrendi eta Abodi dituela. Hurrengo orrialdean, Orbaizetako arma-ola.

Baigura mendiaren bizkarra era guztietako zuhaitz eta adaxkek estaltzen dute hein handi batean, baina baso itxi xamarrak baditu zenbait zirrikitu estrategiko ere, zeintzuetatik Pirinioak ikuskatu baitaitezkeen. Atzamar puntaz ukitze-ko bezaïn gertu daudela irudituko zaigu Ori, Auñamendi, Hiru Erregeen Mahaia eta enparauak. Igoeraren azken zati horretan, xenda ez da, tarte batean behintzat, hain nabarmena, baina badira norabide egokia aukeratzen lagunduko dituzten zenbait xehetasun. Batetik, etengabe mendebalderantz jo dugula jakitea. Garaiera galtzea ere ez da komeni, eta igoera oso gogorrik ez dagoen arren, beti gorantz jo behar-ko dugu. Azkenik, basoa zeharkatzen duen hesi edo itxitura bat ere

erreferentzia egokia da: Baigurako mendi bizkarrean barrena aurrera goazela, itxitura horretatik gehiegi ez aldentzea komeniko zaigu. Aurrera egin ahala, Baigura tontorra zenbat eta hurbilago eduki, bidexka geroz eta nabarmenagoak agertuko zaizkigu, baita harri-pilatxo edo *kairn* zenbait ere, lekurik esanguratsuenetan, gailur nagusia hurbil daukagun seinale. Azken ahalegintxo egin eta Baigura tontorrera (1.477 m) iritsiko gara.

Baigura, talaia berdingabea

Baigura gaina Nafar Pirinioetako talaia ederrena dela esatea ez da gehiegikeria. Begiratu, oharkabean, ekialderantz joatea litekeena den arren, ipar-ekialdean ageri den Ori mendia izango da, ziurrenik, gure

arreta modu errazenean bereganatuko duena. Kantauri itsasotik gatozela, Ori da 2.000 metroen langa gainditzen duen lehenengo tontorra, hegi lerdenak eta itxura benetan handia daukana. Ekialderago, Belagoa ibarreko gailurrik garaienak, Otso gorri, Lakartxela eta Larrondo, eta nola ez, Euskal Herriko mugan –eta mugaz harago, zenbait kasutan– dauden Arlas, Auñamendi, Soum-couy, Hiru Erregeen Mahaia, Petretxema, Atxerito eta beste. Eguraldiak lagunduz gero, gainera, Aragoiko lurretan dauden Bisaurin eta Collarda gailurrak ere begien bistan izango ditugu. Itzela. Esan gabe doa Iratiko oihana hegoaldetik mugatzen duen Abodiko mendilerroa –Berrenditik hasi eta Abodiraino– eta Mendizar, Okabe eta Bizkarze bezalako gailurrak, iparraldean, bertan izango ditugula, gure begien gozagarri. Begirada 360°-tan mugituz gero, Nafarroa eta Gipuzkoako beste hainbat mendi identifikatzeko aukera ere ez zaigu faltako, hala nola Beriain, Aizkorri, Aralar, Mandoegi, Adi, Auza, Saioa... Orduak eta orduak paisaiari beha egoteko moduan, beraz.

Itzulera bide beretik egingo dugu abiapuntu izan dugun aisi-gunera. Erremendia tontorreera igotzea ere posible da, zailtasun handirik gabe gainera, hango ikuspegia Baigurak eskaintzen duena baino mugatuagoa den arren.

Hamaika ikusteko Aezkoan

Aezkoa harana osatzen duten bederatziz herriek mendetan naturak eta gizakiak elkar nola hartu duten ikusteko hamaika adibide gordetzen dituzte. Mendi malkartsuak, baso itxiak... Baldintza gogorretara egokitu behar izan du gizakiak bere jarduna. Atsedena eta naturarekiko benetako kontaktua bilatzen duen bisitariarentzat, berriz, paradisua da Aezkoa.

Baigura mendiaz gain, bada bisitatxoa merezi duten beste hainbat

tontor, baita beste hainbat txoko esanguratsu ere. Aezkoa ibarreko ohiko txangoetako bat Aribetik abiatuta Garaioako haritz erraldoia jomuga duen ibilbidea da, joan-etorrian zazpi kilometro inguru luze den xenda ederra (erreportaje honen bigarren orrialdeko mapan adierazita dago). Ibilbidea zoragarria da zinez, eta Beteluko haritzia gertutik ezagutzeko parada emango digu, amaieran Garaioako haritz handia bertatik bertara ikusteko aukera ere izango dugularik. Adituen ustez, 600 urte inguru ditu haritzak, eta haren neurriak erraldoiak dira, badirenez: 23 metro luze eta 2,5 metroko diametroa gunerik zabalenean. Nafarroako beste toki batzuetan horrelako haritz handiak egon badauden arren, hau da, ziurrenik, garaiena. Enborra bera

barrutik hutsik egonik eraztunak zenbatzea zaila denez, zuhaitzak mila urtetik gora dituela esaten duenik ere bada.

Bestalde, nabarmentzeko modukoa da haraneko garai edo gare kopurua. Nafarroan zutik dirauten 22 garaietatik, hamabost Aezkoa ibarrean daude. Antzina bihiak edo aleak hezetasunetik eta karraskariengandik babesteko erabili izan ziren eraikin hauetako asko egoera onean daude oraindik ere –berriak izan dira zenbait–, nahiz eta egun beste zeregin batzuetarako erabiltzen diren nagusiki.

Egun bakarra motz geratuko zaigu Aezkoa ibarra bere osotasunean bisitatzeko, asko baitira ezagutzera merezi duten txokoak. Behatoki mordoxka dago, naturalak batzuk eta egokituak besteak. Abaurregaina kaskoa menderatzen duen San Migel haitzean, adibidez, Abaurrepea, Garralda eta haran osoaren gaineko ikuspegi ederraz gozatu ahal izango da. Minutu gutxian iritsiko gara, izen bereko ermita atzean utziz, behatoki natural paregabe horretara. Eta beste hamaika horrelako dago, ibar guztian zehar barreiatuak. Abaurregainan, era berean, *Hilerrien lorategia* izeneko artelana ere bisitatu dezakegu, elizaren atzealdean. Ezin aipatu gabe utzi, azkenik, Orbaizetako arma-ola zaharra, beharbada ibarreko txokorik bisitatuena, gida-liburu guztietan ageri dena. Ola zaharrak, ordea, lerro gutxi batzuetan ezin kabitu diren hainbat istorio gordetzen ditu bere murre zaharkituetan, besteren batean kontatuko ditugunak... ■

Atxaspi Hotela

Bittiria 24
Lesaka (Nafarroa)
T 948 637 536

hotela@atxaspi.com
www.atxaspi.com